

Standardy interwencji kryzysowej i wsparcia psychologicznego w wykonaniu psychologa i pedagoga szkolnego w VII Liceum Ogólnokształcącym im. Krzysztofa Kamila Baczyńskiego w Radomiu

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Cel dokumentu

Niniejszy dokument określa standardy działań interwencyjnych, wspierających i profilaktycznych realizowanych przez psychologa i pedagoga szkolnego w sytuacjach kryzysowych występujących na terenie szkoły lub mających wpływ na funkcjonowanie społeczności szkolnej.

Celem działań jest w szczególności:

- zapewnienie bezpieczeństwa psychicznego uczniom i pracownikom szkoły;
- ograniczanie skutków stresu, traumy i przeciążenia emocjonalnego;
- szybka identyfikacja osób wymagających pilnego wsparcia;
- organizacja adekwatnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przeciwdziałanie panice, dezinformacji i stygmatyzacji;
- wspieranie odbudowy poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji po zdarzeniu kryzysowym;
- koordynowanie działań postkryzysowych.

2. Definicja sytuacji kryzysowej

Za sytuację kryzysową uznaje się zdarzenie nagłe lub przewlekłe, które przekracza możliwości adaptacyjne ucznia, grupy lub społeczności szkolnej i powoduje istotne zagrożenie dla zdrowia psychicznego, fizycznego albo bezpieczeństwa.

Do sytuacji kryzysowych zalicza się w szczególności:

- zdarzenia medyczne i zdrowotne;
- zagrożenia biologiczne i epidemiologiczne;
- katastrofy naturalne i awarie;
- przemoc, agresję i cyberprzemoc;
- zagrożenia bezpieczeństwa o charakterze nadzwyczajnym;
- śmierć lub ciężki wypadek członka społeczności szkolnej;
- kryzysy suicydalne i autoagresję;
- sytuacje związane z używaniem substancji psychoaktywnych;
- doświadczenia traumy, przemocy i strat.

II. ZASADY OGÓLNE INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

1. Zasady podstawowe

Psycholog i pedagog szkolny podczas każdej sytuacji kryzysowej działają zgodnie z zasadami:

- bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego;
- poszanowania godności i praw ucznia;

- ochrony prywatności i poufności informacji;
- szybkiego reagowania i adekwatności działań;
- minimalizacji ryzyka wtórnej traumatyzacji;
- spokojnej i przewidywalnej komunikacji;
- współpracy zespołowej;
- dokumentowania podejmowanych działań.

2. Priorytety działań interwencyjnych

Priorytetem działań jest:

1. ochrona życia i zdrowia;
2. zapewnienie bezpieczeństwa psychicznego;
3. stabilizacja emocjonalna uczniów;
4. ograniczenie paniki i chaosu informacyjnego;
5. identyfikacja osób wymagających pilnej pomocy;
6. organizacja dalszego wsparcia.

3. Osoby wymagające szczególnego wsparcia

Szczególną opieką obejmuje się uczniów:

- w kryzysie psychicznym;
- z doświadczeniem traumy;
- z zaburzeniami lękowymi lub depresyjnymi;
- neuroróżnorodnych;
- przewlekle chorych;
- z niepełnosprawnościami;
- doświadczających przemocy lub wykluczenia;
- objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- z doświadczeniem migracyjnym lub uchodźczym.

4. Zasady komunikacji kryzysowej

Psycholog, pedagog i nauczyciele:

- przekazują wyłącznie sprawdzone informacje;
- używają krótkich, jasnych i spokojnych komunikatów;
- nie bagatelizują emocji uczniów;
- nie wzmacniają paniki i katastrofizacji;
- nie wymuszają rozmowy o przeżyciach bezpośrednio po zdarzeniu;
- przeciwdziałają stygmatyzacji i rozpowszechnianiu materiałów naruszających prywatność;
- dostosowują sposób komunikacji do wieku i możliwości uczniów.

III. ZADANIA PSYCHOLOGA I PEDAGOGA SZKOLNEGO

1. Działania przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej

Psycholog i pedagog szkolny:

- prowadzą działania profilaktyczne i psychoedukacyjne;
- uczą sposobów radzenia sobie ze stresem i emocjami;
- współtworzą szkolne procedury bezpieczeństwa;
- uczestniczą w opracowywaniu planów wsparcia uczniów;
- szkolą nauczycieli z zakresu pierwszej pomocy psychologicznej;
- przygotowują materiały informacyjne dla rodziców i uczniów;
- identyfikują uczniów wymagających zwiększonego wsparcia;
- współpracują z instytucjami zewnętrznymi.

2. Działania w trakcie sytuacji kryzysowej

Psycholog i pedagog szkolny:

- wspierają działania dyrektora oraz zespołu kryzysowego;
- pomagają ograniczać panikę i chaos emocjonalny;
- udzielają pierwszej pomocy psychologicznej;
- wspierają uczniów przejawiających silne reakcje stresowe;
- pomagają nauczycielom w stabilizacji emocjonalnej grup;
- monitorują reakcje uczniów i pracowników;
- organizują bezpieczną przestrzeń wsparcia emocjonalnego;
- pomagają w kontakcie uczniów z rodzicami;
- identyfikują osoby wymagające pilnej interwencji specjalistycznej.

3. Działania po ustaniu zagrożenia

Psycholog i pedagog szkolny:

- prowadzą diagnozę potrzeb uczniów i klas;
- organizują konsultacje indywidualne i grupowe;
- prowadzą działania psychoedukacyjne;
- monitorują funkcjonowanie uczniów po zdarzeniu;
- wspierają wychowawców i nauczycieli;
- współpracują z rodzicami;
- kierują do specjalistycznych form pomocy;
- sporządzają dokumentację interwencji;
- dokonują ewaluacji skuteczności działań.

IV. STANDARDY PIERWSZEJ POMOCY PSYCHOLOGICZNEJ

Pierwsza pomoc psychologiczna stanowi podstawową formę wsparcia emocjonalnego udzielanego osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.

1. Zapewnienie bezpieczeństwa

Osoba udzielająca wsparcia:

- odizolowuje ucznia od źródła zagrożenia;
- zapewnia spokojne i możliwie bezpieczne miejsce;
- ogranicza nadmierną liczbę bodźców;
- zapewnia obecność wspierającej osoby dorosłej;
- pomaga zaspokoić podstawowe potrzeby.

2. Stabilizacja emocjonalna

Osoba udzielająca wsparcia:

- mówi spokojnym tonem;
- stosuje krótkie i konkretne komunikaty;
- pomaga regulować oddech;
- pomaga odzyskać orientację i poczucie kontroli;
- unika nadmiernej liczby pytań.

3. Wspierająca komunikacja

Podczas rozmowy:

- słucha się bez oceniania;
- nie bagatelizuje się emocji;
- nie zmusza się do rozmowy;
- nie interpretuje i nie ocenia przeżyć ucznia;
- umożliwia się milczenie i odpoczynek.

4. Normalizacja reakcji stresowych

Uczniowi można przekazać, że w sytuacji silnego stresu mogą pojawić się:

- płacz;
- dezorientacja;
- trudności z koncentracją;
- drżenie;
- napięcie emocjonalne;
- czasowy wzrost lęku.

5. Łączenie z dalszą pomocą

W razie potrzeby psycholog lub pedagog:

- kontaktuje się z rodzicami lub opiekunami;
- organizuje konsultację specjalistyczną;
- kieruje do poradni zdrowia psychicznego;
- inicjuje kontakt ze służbami ratunkowymi.

V. STANDARDY POSTĘPOWANIA W WYBRANYCH SYTUACJACH KRYZYSOWYCH

1. Zdarzenia zdrowotne i medyczne

W sytuacjach związanych z chorobami przewlekłymi, nagłymi incydentami zdrowotnymi, reakcjami anafilaktycznymi, napadami padaczkowymi lub innymi zdarzeniami medycznymi psycholog i pedagog szkolny:

- wspierają emocjonalnie ucznia i klasę;
- pomagają ograniczać lęk i panikę;
- przeciwdziałają zawstydzeniu i stygmatyzacji;
- wspierają ucznia w adaptacji do ograniczeń zdrowotnych;
- monitorują objawy stresu pourazowego;
- współpracują z rodzicami, pielęgniarką szkolną i nauczycielami;
- prowadzą działania psychoedukacyjne.

2. Kryzysy psychiczne i suicydalne

W przypadku podejrzenia kryzysu suicydalnego, autoagresji lub ciężkiego kryzysu psychicznego:

- priorytetem jest zapewnienie bezpieczeństwa uczniowi;
- psycholog lub pedagog nie pozostawia ucznia bez opieki;
- niezwłocznie informuje się dyrektora oraz rodziców lub opiekunów;
- dokonuje się wstępnej oceny ryzyka;
- organizuje się pilną pomoc specjalistyczną;
- w razie konieczności wzywa się Zespół Ratownictwa Medycznego;
- dokumentuje się przebieg interwencji.

3. Zdarzenia traumatyczne i zagrożenia bezpieczeństwa

W przypadku pożaru, ewakuacji, katastrofy, zagrożenia terrorystycznego, agresji lub innych zdarzeń o wysokim poziomie zagrożenia:

- działania psychologa i pedagoga są podporządkowane procedurom bezpieczeństwa oraz poleceniom służb;
- wspierają oni uczniów w zachowaniu spokoju;
- pomagają ograniczać reakcje paniki;
- szczególnym wsparciem obejmują uczniów z wysoką wrażliwością sensoryczną, ASD, ADHD lub zaburzeniami lękowymi;
- monitorują objawy ostrej reakcji stresowej;
- organizują działania postkryzysowe po zakończeniu zagrożenia.

4. Zagrożenia epidemiologiczne i biologiczne

W sytuacjach związanych z chorobami zakaźnymi lub zagrożeniem biologicznym psycholog i pedagog szkolny:

- wspierają uczniów odczuwających lęk związany z zagrożeniem zdrowotnym;

- przeciwdziałają dezinformacji i stygmatyzacji;
- wspierają uczniów objętych izolacją lub kwarantanną;
- pomagają nauczycielom prowadzić spokojną komunikację;
- monitorują reakcje psychosomatyczne i lękowe;
- organizują działania psychoedukacyjne.

5. Cyberprzemoc i naruszenie bezpieczeństwa cyfrowego

W sytuacjach cyberprzemocy, wycieku danych lub naruszenia prywatności:

- zapewnia się uczniowi wsparcie emocjonalne;
- przeciwdziałają się wtórnej wiktyimizacji;
- ogranicza się rozpowszechnianie materiałów naruszających prywatność;
- współpracuje się z rodzicami, wychowawcami i dyrektorem;
- prowadzi się działania edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa cyfrowego;
- monitoruje się funkcjonowanie emocjonalne ucznia.

6. Używanie substancji psychoaktywnych

W przypadku podejrzenia używania substancji psychoaktywnych:

- psycholog lub pedagog wspiera działania interwencyjne szkoły;
- rozmowa prowadzona jest bez oceniania i zawstydzania;
- priorytetem pozostaje bezpieczeństwo ucznia;
- ocenia się ryzyko zachowań autoagresywnych i impulsywnych;
- organizuje się kontakt z rodzicami;
- kieruje się ucznia do specjalistycznej pomocy, jeśli zachodzi taka potrzeba;
- prowadzi się działania profilaktyczne i psychoedukacyjne.

7. Przemoc, wykluczenie i stygmatyzacja

W przypadku przemocy psychicznej, społecznej lub wtórnej wiktyimizacji:

- psycholog i pedagog reagują niezwłocznie;
- chronią godność ucznia;
- wspierają odbudowę poczucia bezpieczeństwa;
- monitorują relacje rówieśnicze;
- prowadzą działania mediacyjne i edukacyjne;
- współpracują z rodzicami i wychowawcami.

VI. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI I INSTYTUCJAMI

Psycholog i pedagog szkolny współpracują z:

- rodzicami lub opiekunami prawnymi;
- poradnią psychologiczno-pedagogiczną;
- poradniami zdrowia psychicznego;
- centrum interwencji kryzysowej;
- OPS/MOPS;
- sądem rodzinnym;

- policją;
- służbami ratunkowymi;
- organizacjami pomocowymi.

Współpraca odbywa się z poszanowaniem przepisów dotyczących ochrony danych osobowych i dobra ucznia.

VII. DOKUMENTOWANIE DZIAŁAŃ

Każda interwencja kryzysowa powinna zostać udokumentowana.

Dokumentacja obejmuje w szczególności:

- datę i opis zdarzenia;
- zakres podjętych działań;
- osoby uczestniczące w interwencji;
- informacje o kontakcie z rodzicami lub instytucjami;
- rekomendacje do dalszej pracy;
- informacje o skierowaniu do specjalistycznej pomocy.

Dokumentacja podlega ochronie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

VIII. EWALUACJA I DOSKONALENIE PROCEDUR

Po zakończeniu sytuacji kryzysowej psycholog i pedagog szkolny:

- analizują skuteczność podjętych działań;
- identyfikują obszary wymagające poprawy;
- przedstawiają wnioski dyrektorowi szkoły;
- rekomendują aktualizację procedur;
- uczestniczą w doskonaleniu kompetencji kadry pedagogicznej.

Szkoła rekomenduje:

- regularne szkolenia rady pedagogicznej;
- ćwiczenia procedur bezpieczeństwa;
- aktualizację list placówek pomocowych;
- rozwijanie systemu wsparcia psychicznego uczniów;
- wdrażanie działań profilaktycznych i wzmacniających dobrostan psychiczny.

IX. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Standardy stanowią element szkolnego systemu bezpieczeństwa oraz organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
2. Za koordynację działań interwencyjnych odpowiada dyrektor szkoły we współpracy z psychologiem, pedagogiem szkolnym oraz zespołem kryzysowym.
3. Dokument podlega okresowej aktualizacji zgodnie ze zmianami przepisów prawa, rekomendacjami specjalistycznymi oraz potrzebami szkoły.
4. Standardy obowiązują wszystkich pracowników szkoły uczestniczących w działaniach związanych z bezpieczeństwem i wsparciem uczniów.